

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

היכל
תשיעי
קובץ
שלשלת האור
שער
שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

צוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

נח

(חלק כה שיחה ב)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת נח, כז תשרי-ג חשון, ה'תשפ"ו (ב)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2025
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

נח ב

ברחמים... שאם יחזרו יהיו גשמי ברכה לא חזרו הי' מבול⁸.

ובפשטות הכוונה בתירוץ זה היא, שב' הפסוקים עוסקים בשני זמנים שונים: „ויהי הגשם“ קאי בזמן של תחלת הורדת המים, ואז הי' זה באופן ש„אם יחזרו יהיו גשמי ברכה“; ואילו „ויהי המבול“ מדבר אודות הזמן שלאחריו, לאחר שנתברר ש„לא חזרו“ והגשם נהפך למבול; וזה אירע כבר ביום הראשון (מהארבעים יום), וכמפורש „ויהי המבול ארבעים יום“ [דמאחר שמי המבול היו רותחין⁷, הרי לא הי' שייך שהבריות ישארו בחיים אפילו זמן קצר. ונמצא, שהאפשרויות לתשובה היתה זמן קצר⁸].

אך תמוה: הלא בכתוב נאמר בפירוש „ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה“, היינו שכל ארבעים

א. בנוגע לארבעים הימים הראשונים של המבול, ישנם שני פסוקים שהם לכאורה בסתירה זה לזה: תחילה נאמר¹: „ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה“, אבל אחר כך כתיב²: „ויהי המבול ארבעים יום על הארץ“ (היינו שאף בארבעים הימים הללו לא הי' רק גשם, כי אם גם „מבול“³ — „שבלה את הכל כו“⁴).

וביארנו חז"ל⁵ — והביא רש"י דבריהם בפירושו על התורה⁶: „כשהוריד הקב"ה המים הורידם תחלה

(1) פרשתנו ז, יב.

(2) שם, יז.

(3) ולא שהמבול התחיל רק לאחר המ' יום, כאשר „ויגברו המים וירבו מאד על הארץ גו" (שם, יח) במשך ק"ג יום (שם, כד) שע"ז „ויגוע כל בשר גו" וימח את כל היקום גו" (שם, כא-כג). ועפ"ז יובן מה שהקשו (זוהר חדש ופרש"י דלקמן הערה 5-6) דוקא מן הפסוק „ויהי המבול גו" שנאמר לאחר „ויהי הגשם“, ולא מן הלשון „מבול“ שנאמר כמ"ט לפנ"ז (ו, יז. ז. ז. — ז; ו; ז; י) — כי מפסוקים הנ"ל אין הכרח (גמור) שמי' יום הראשונים כבר הי' המבול גופא (כ"א רק ש„מי המבול“ — המים שמהם נעשה „אח"כ) המבול — היו על הארץ; והסתירה היא (בעיקר*) מן הפסוק „ויהי המבול ארבעים יום גו“.

(4) רש"י ו, יז.

(5) זוהר חדש (מהנ"ע) פרשתנו (כב, סע"א). וראה ב"ר פל"א, יב. לקמן הערה 9.

(6) ז, יב. וראה הערה 3.

(7) זבחים קיג, ב. וש"נ. וראה ויק"ר ספ"ז. וגם לפמ"ש במשכיל לדוד (כאן) שבתחלה לא היו רותחין ורק „לבסוף (כאשר לא חזרו) היו למבול כלומר רותחין“ (וראה יפ"ת לויק"ר שם) — עכצ"ל שהאפשרויות לתשובה היתה רק ביום הראשון שהרי מפורש „ויהי המבול גו" ארבעים יום“, כבפנים.

ויש לומר שגם מצד ריבוי המים דיום ראשון (כלי שיהיו רותחין*) — ש„נבקעו כל מעינות תהום רבה וארובות השמים נפתחו“ (שם, יא) — לא היו יכולים (עכ"פ חלקם) להשאר בחיים, ונטבעו במי המבול. ולהעיר מיבמות קכא, א. ואכ"מ.

(*) להעיר ממשנית (לקו"ש ח"י ע' 35. וראה הערה 43 שם) שיש לומר שלפי פרש"י בפשט"מ — מי המבול לא היו רותחין. ע"ש.

(*) אבל מ"מ מתוך רש"י הסתירה תיכף עה"פ „ויהי הגשם“ (ולא „להלן“ עה"פ „ויהי המבול“) — כי (נוסף לזה שהשאלה מתעוררת גם מן הפסוקים שלפנ"ל, אלא שעיקר הסתירה היא מ„להלן“, כבפנים, הרי) רש"י בא לתרץ „דכולי קרא יתירה הוא“ (משכיל לדוד כאן).

הימים (ולא רק בתחלת הירידה) הי' גשמים?¹⁴

— אלמלא נאמר בפסוק „ויהי הגשם” על הארץ, הי' אפשר ליישב, שמציאות המבול — „שבילה את הכל כו” — נתהוותה כאשר המים הגיעו „על הארץ”. כלומר: בירידה מן „השמים” (כל הארבעים יום) — „כשהוריד הקב”ה כו” — הי' זה גשם (גשמי ברכה), אבל כשהגיעו המים „על הארץ”, מאחר שבארץ למטה הי' מצב של „ותשחת הארץ . . השחית כל בשר . . על הארץ”¹⁵, הנה שם¹⁶ הפך ה„גשם” למבול.

אולם הכתוב אומר „ויהי הגשם על הארץ” — שלא זו בלבד שהירידה מן השמים היתה ברחמים, אלא גם בהגיע המים על הארץ הי' זה „גשם”¹⁷, וכך נמשך הדבר ארבעים יום, כנ”ל.

ב. ויש לומר הביאור בזה:

על הפסוק¹⁸ „כי לימים גו' אנכי ממטיר גו' ארבעים יום וארבעים לילה”

(9) ע”ד פי’ היפ”ת לב”ר שם (אלא שפירושו הוא רק בב”ר שם שקאי עה”פ „המבול מים”, ולא

על מחז”ל ופרש”י שבפנים).

(10) פרשתנו ו, יא”ב.

(11) ע”ד מחז”ל אין דבר רע יורד מלמעלה (ב”ר פנ”א, ג. ולהעיר שגם שם „הוריד מטר ונעשה (למטה) גפרית” — יל”ש תהלים רמז תרנה (הובא במת”כ לב”ר שם. וראה גם יפ”ת ופי’ מרדכי שם). וכן בתנחומא באבער (יח) ופרש”י עה”פ (וירא יט, ד)).

(12) עפ”ז מובן למה מעתיק רש”י בהד”ה גם התיבות „על הארץ” (ובז”ח שם לא הועתקו. וגם ברש”י לא הועתקו התיבות „על הארץ” בהפסוק „ויהי המבול”) — להדגיש שא”פ לתרץ הסתירה כפנים.

(13) ז, ד.

אמרו חז”ל¹⁴ — והביא דבריהם רש”י¹⁵ (בשינויים) בפירושו על התורה — שהטעם שהי' זה במספר ארבעים דוקא הוא: „כנגד”¹⁶ יצירת הולד שקלקלו להטריח ליוצרים לצור כו”.

ומזה מובן, שירידת מי המבול ארבעים יום פירושה (לא שבכל יום נוסף עוד עונש, עוד יום של מבול, אלא) שזהו עונש אפ”ה שנמשך ארבעים יום. ובסגנון אחר — שכל הארבעים יום הם (בלשון הגאון הרוגצובי בנוגע לכמה ענינים)¹⁷ נקודה אחת.

וע”ד הארבעים יום של יצירת הולד שהם ענין אפ”ה, יצירה שנמשכת ארבעים יום: במשך הזמן שלאחרי הארבעים יום ועד סוף תשעת החדשים של ההריון נוצרים פרטי הולד, צורת אבריו וגידיו, וזה נעשה שלב אחר שלב, וכל אחד מהם הוא דבר בפני עצמו; למשל: כללות היד, לאחר זה — חלוקה לאצבעות, אחר כך כל אצבע לפרקים, אחר כך ציפרנים, ובסוף הזמן ממש — נגמרו ציפרניו¹⁸. משא”כ במשך ארבעים הימים הראשונים נפעל ענין אפ”ה בלבד — כללות¹⁹ יצירת הולד²⁰.

(14) ב”ר פל”ב, ה.

(15) עה”פ שם. ועפ”ז מובן, שהתירוצ דלקמן מתאים גם בלימוד ע”ד הפשט (פרש”י).

(16) ל’ רש”י. וראה מפרשי הב”ר שם.

(17) ראה מפענח צפונות פרק ג, ט (ועוד) וש”נ.

(18) יבמות פ, רע”ב.

(19) זכר או נקבה (ברכות ט, א).

(20) ראה בארוכה לקוטי ביאורים לתנאי (להר”י ש” קארופ ח”ב ע’ פז ואילך * (ליקוט פירושים כו’ לאגה”ת (קה”ת) ע’ קט ואילך) ובהנסמן שם. וראה שם בארוכה ע”ד הענין דמספר ארבעים.

(* לקו”ש חז”ל ע’ 188 ואילך. המו”ל.

בתחלת ההורדה, ומיד לאחר מכן נהפך למבול, כנ"ל – אלא הפסוק (בא) לומר „ויהי הגשם על הארץ”: המים „על הארץ” היו באופן של „ויהי הגשם” – „אם יחזרו יהיו גשמי ברכה” – ומוסיף²¹ שהיו אלה (לא רק המים של תחילת הזמן, אלא) המים של כל הארבעים יום וארבעים לילה, שכבר אז, בתחלת ההורדה, כלל הגשם את כמות המים של ארבעים יום (גשמי ברכה).

ד. ועדיין דרושה הסברה:

ענין „ארבעים יום כנגד יצירת הולד” הוא טעם רק על זה שהארבעים יום של המבול (כעונש) הם נקודה אחת (ע"ד מ' יום של יצירת הולד); אבל מה למספר מ' יום ול„גשמי ברכה”, עד שמטעם זה היו גם הם במספר ארבעים ובתור נקודה אחת?

ויובן ע"פ הביאור (הפנימי) בענין 26 המבול, ש„המבול בא לטהר את הארץ .. כי מלאה הארץ חמס ונתלקלה מאד והי' נצרך לטהרה ולזאת בא המבול .. כדוגמת המקוה מ' סאה שהיא מטהרת את הטמא”²².

ולכן נקרא המבול גופא „מי נח”²³, והשם „נח” הוא מלשון נייחא – „נייחא לעליונים נייחא לתחתונים”²⁴ – כי מה שהמבול הוא ענין של עונש כו', הרי זה

ועפ"ז מובן שאין סתירה בין ב' הפסוקים, כי גם לפי הפירוש הנ"ל ש„ויהי הגשם” קאי על תחלת הורדת המים („הורידם תחלה”) – שהירידה היתה באופן של „אם יחזרו יהיו גשמי ברכה” – כלל הדבר את המים של כל הארבעים יום. שכן כש„הורידם הקב"ה – היתה זו הורדה אחת שכללה את כל כמות המים שירדו על הארץ (כגשמי ברכה) בארבעים יום (כנ"ל).

אך מיד לאחר ההורדה, כשנתברר ש„לא חזרו”, אזי „ויהי המבול ארבעים יום” – המים של כל אחד מהארבעים יום נעשו (במקום גשמי ברכה –) מי מבול²⁰.

ג. לפי ביאור זה מיושב גם שינוי הלשון בין ב' הפסוקים: בפסוק הראשון נאמר „ויהי הגשם על הארץ (ורק אחר כך) ארבעים יום וארבעים לילה”, משא"כ בפסוק השני (במבול) כתיב „ויהי המבול ארבעים יום על הארץ” – כי ע"פ הנ"ל משמעות התיבות „ארבעים יום” בפסוק השני שונה מזו שבפסוק הראשון:

הפסוק „ויהי המבול גו” בא להודיע את משך הזמן של המבול, ולכן באות התיבות „ארבעים יום” בסמיכות ל„ויהי המבול” – „ויהי המבול ארבעים יום (על הארץ)” – והיינו כפשוטו, שהמבול נמשך (בפועל) ארבעים יום (על הארץ);

משא"כ הפסוק „ויהי הגשם גו” בא (לא להודיע את משך הזמן שארך הגשם – שהרי ענין ה„גשם” (דהיינו האפשריות לגשמי ברכה) הי' רק

21) וכמודגש גם בזה שה„טעם” על תיבת „הארץ” הוא אתנחתא המורה על הפסק.

22) „תו"א ריש פרשתנו (ח, סע"ג ואילך – ע"פ זבחים ק"ג, א). וראה גם שם י, רע"א. מאמרי אדה"ז – הנחות הר"פ ע' סט. תו"ח שם (נט, ב ואילך). אוה"ת שם (כרך ג) תרט, ב ואילך. תרכה, א ואילך. ובכ"מ.

23) ישע"י נד, ט.

24) ב"ר פ"ל, ה.

* (20) שעי"ז „וירבו המים וישאו את התיבה גו' מעל הארץ” (ז, יז).

רק מצד אנשי דור המבול; אבל מצד (עצמו הרי זה מי נח – מצד) נח זהו ענין של נייחא²⁵, טהרת הארץ.

ועפ"ז יש לפרש „ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום גו" כפשוטו – שהגשם (גשמי ברכה) נמשך (בפועל) ארבעים יום, ואעפ"כ אין זו סתירה לכך שנאותם ארבעים יום ה' מבול – כי המבול הוא בפנימיותו גשמי ברכה („נייחא") לעולם,

ויתירה מזו י"ל: בכל יום פעלו המים ב' ענינים: מטהר את הארץ²⁶ ו„בלה את הכל".

[וכמרומו גם בתיבת „מבול" גופא: „מבול" הוא מלשון „בול" (בתוספת מ"ם בתחלתו)²⁷, ותיבת „בול" מורה על (גשמי) ברכה, כמאמר חז"ל²⁸ על הפסוק²⁹ „בירח בול" (דקאי על חודש חשוון, עת ירידת גשמי ברכה), „בזמן שהארץ עושה בולים בולים"³⁰].

וזהו גם הטעם שהארבעים יום של גשמי ברכה הם נקודה אחת – כי המספר ארבעים יום של טהרת הארץ הוא כנגד מ' סאה של מקוה, והשיעור דמ' סאה הוא (כמו שמאריך הרוגצובי) נצטט אדד"ק³¹.

ה. ברכה זו בענין המבול – שעל ידו נעשתה טהרת הארץ – מרומזת גם במאמר חז"ל הנ"ל⁵, „כשהוריד הקב"ה המים הורידם תחלה ברחמים כדי להראות לעולם שאם ישונו יקבלם .. שאם יחזרו יהיו גשמי ברכה":

קלקול הארץ³² לפני המבול הביא את העולם למצב שפל כל כך, עד ש„לא הי' שייך ביורו"³³, ולכן דור המבול לא עשה תשובה³⁴; וזו היתה פעולת המבול – „לטהר את הארץ", ודבר זה הוריד לעולם את הכח לתשובה, „להראות לעולם³⁵ שאם ישונו יקבלם".

וזהו רמז וכוונת הכתוב „ויהי הגשם על הארץ": אע"פ שאנשי דור המבול „לא חזרו" (ועבורם נעשה מבול), הרי אותם „גשמי ברכה" ש„הוריד הקב"ה .. ברחמים" לא נשארו למעלה (מבלי לרדת בפועל למטה), כי אם פעלו פעולה בארץ („ויהי הגשם על הארץ"), את נתינת הכח לתשובה.

ועי"ז זה מתבטל המבול (שכמים – רתיחה וכיו"ב) ונעשה „גשמי ברכה" בפשטות³⁶.

וכמו שאמרו חז"ל³⁷ בנוגע לאותם ארבעים יום, „מ' יום בכל שנה היו

(25) להעיר מפענח רזא פרשתנו (ח, ט): מה שנמלט (עוג) על התיבה אע"פ שירדו עלי' גשמים גשמי ברכה היו על התיבה (וראה זכחים קיג, ב). (26) ע"ד טהרת המקוה שבאה ע"י צירוף כל הארבעים סאה.

(27) ראה יל"ש (ועד"ז תנחומא) שבהערה הבאה.

(28) תנחומא באבער פרשתנו יז. יל"ש מלכים רמז קפד. ועד"ז בירושלמי ר"ה פ"א ה"ב.

(29) מ"א ו, לח.

(30) ראה קה"ע לירושלמי שם ד"ה בולות.

(31) ראה מפענח צפונות פ"ט ס' ו. וש"נ.

(32) ראה בכ"ז לקו"ש חט"ו ע' 52 ואילך.
(33) סד"ה את קשתי תרנ"ד (בסה"מ תרנ"ד ריש ע' מח). וראה מאמרי אדה"ז – פרשיות פרשתנו ע' ס. אוה"ת פרשתנו (כרך ג) תרנב, סע"א ואילך.
פלה הרמון פרשתנו ד"ה את קשתי פ"ג.
(34) ראה מאמרי אדה"ז שם.
(35) לא לאנשי דור המבול – שכבר נמחו.
(36) ועפ"ז יומתק מה שהמים שעל התיבה היו כל המ' יום – גשמי ברכה (ראה הערה 25).
(37) יל"ש (ועד"ז תנחומא באבער שם). וראה גם תנחומא פרשתנו יא.

סתומה³⁹], אשר האירה בגילוי בתיבת נח⁴⁰,

ומזה יש בידינו הכח להפוך את המ"ם של מבול – המ"ם הפתוחה הרומזת לגלות – שתהי' מ"ם סתומה, הרומזת⁴¹ לגאולה⁴², „לסרבה המשרה ולשלום אין קץ”⁴³,

בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

(משיחות ש"פ נח תשמ"ג)

(39) אוה"ת יוהכ"פ ע' א'תקעז (ע"פ ראשית חכמה ש' האהבה פ"א).

(40) אוה"ת פרשתנו (כרך ג) תריג, ב. תרלז, ב ואילך. ועוד.

(41) ראה אוה"ת פרשתנו שם. וראה בפרטיות ספר הערכים-חב"ד מערכת אותיות אות מ"ם (ב) סעיף ז. ושו"נ.

(42) וכמבואר בכ"מ (אוה"ת פרשתנו שם. שם תרכח, א. תרלג, ב ואילך – בארוכה. המשך וככה תרל"ז פצ"ה"ו. ובכ"מ) שתיבת נח היתה דוגמת ומעין לע"ל. וראה לקמן ע' 29 ואילך.

(43) ישע"י (ט, ו) – בתיבת למרבה דוקא, אתהפכא ד„וירבו המים” דהמבול (פרשתנו ז, יז).

אותם הימים עושים רושם בעולם, עד שעמד שלמה ובנה את ביהמ"ק ופסקו אותם מ' יום", ולכן נקרא חודש זה (חשוון) „ירח בול", „מבול” . כתיב חסר מ' כנגד ארבעים יום שפסקו", וממילא נעשה „בול” – „שהארץ עושה בולים בולים”³⁸, גשמי ברכה בפשטות.

כי ע"י בנין בית המקדש, שפעל שינוי וזיכוך בעולם, אור של מקדש – ע"י החלונות השקופים אטומים³⁸ – נתבטל ה„רושם” שנשאר מהמבול, עד שהפך לגשמי ברכה בפשטות, „בול”.

ושלימות טהרת הארץ תהי' לעתיד לבוא, שאז יהי' בידינו לא רק „בול”, אלא גם המ"ם של „מבול” תתהפך לטוב,

כי הארבעים יום של טהרת הארץ – „כדוגמת המקוה מ' סאה” – הרי הם בחינת מ"ם סתומה [בדוגמת מקוה ומ' סאה דמקוה שהם בחינת מ"ם

(38) מ"א ו, ד. מנחות פו, ב. ועוד.

